

HORIZONT 2026/8

Migrációkutató Intézet

Dobó Géza: [Afrikába irányuló szerbiai export, valamint a Száhel-övezet migrációs folyamatai](#)

2026.04.15.

Dobó Géza: Afrikába irányuló szerbiai export, valamint a Száhel-övezet migrációs folyamatai

ELŐZMÉNYEK

Szerbia jogelődje, a harmadik utas politikát folytató, Josip Broz Tito által fémjelzett Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság a Szovjetunióval történő 1948-as kenyértörés óta a Globális Dél – korabeli terminológiát használva: Harmadik Világ – államaival szoros politikai, kulturális és gazdasági kapcsolatokat ápolt. Jugoszlávia India, Indonézia, Egyiptom és Ghána mellett Belgrádban 1961-ben alapító tagja volt a hidegháború alatt a NATO és a Varsói Szerződés melletti harmadik tömb, az El Nem Kötelezettek Mozgalmának (Non-Aligned Movement).¹

Belgrád vezető szerepet töltött be a mozgalomban. A jugoszláv főváros felsőoktatási intézményei és az ország többi egyeteme afféle multikulturális elitképzőként ténykedett a fejlődő államok értelmisége számára. Emellett a gazdasági kapcsolatok is élénkek voltak. A délszláv állam számos el nem kötelezett tagállamba exportált különböző termékeket, köztük fegyvereket. Az afrikai államok voltak az egyik legjelentősebb felvevőpiac. Az 1990-es évek délszláv háborúi alatt Jugoszlávia még az ország szétesése előtt elveszítette tagságát a mozgalomban. Az utódállamok közül Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Montenegró és Szerbia viszont megfigyelőként ismét képviselteti magát az El Nem Kötelezettek Mozgalmában.

A hidegháborút követően meglehetősen marginalizálódott a szervezet, azonban jelenleg is aktív, ráadásul tagja szinte az összes afrikai állam.

ABSZTRAKT

Szerbia méretéhez és gazdasági erejéhez képest a 2010-es évektől egyre nagyobb szerepet játszik számos afrikai állammal folytatott politikai, kulturális és nem utolsó sorban gazdasági együttműködésben. Belgrád nem csupán bilaterális megállapodások során, hanem a teljes kontinens lefedésére törekvő, intézményesített keretek között is építi a pozícióit az afrikai piacokon. A nyugat-balkáni ország a fekete kontinens dinamikus lélekszámnövekedését szem előtt tartva lát lehetőséget a piaci rések kihasználására, és mer deklaráltan „kicsiként” labdába rúgni a nagypályás játékosok között. Egyik jelentős Afrikába irányuló termékcsoportja a fegyver-, lőszer és egyéb katonai eszközök exportja. Tanulmányunkban elsősorban a fegyverexportra fókuszálva – de egyéb termékekre és szolgáltatásokra is kitérve – dolgozzuk fel a szerb–afrikai kapcsolatrendszer, illetve a Száhel-övezetet sújtó, elsősorban fegyveres konfliktusok által gerjesztett migrációs folyamatokra is kitérünk.

¹ BRITANNICA 2025.

1. térkép: Az Eriq Nem Obliged Countries Movement tagállamai
forrás: [Center for South-South Technical Cooperation](#)

Szerbia részben a korábbi szerepét újjáépítve növelte jelenlétét a fekete kontinensen. A nyugat-balkáni államban éltek azzal a lehetőséggel, hogy a jelenlegi afrikai politikai és gazdasági elit, illetve szülei és nagyszülei jelentős része éveket töltött főképp Belgrádban tanulmányaikat folytatva, ahol megismerkedtek a régió kultúrájával, a helyiek mentalitásával, ráadásul személyes kapcsolatok, barátságok is kiépültek. Emellett sem Szerbia, sem a többi volt jugoszláv tagállam nem volt gyarmattartó, mi több, Jugoszlávia mindig is a zömében szintén el nem kötelezett afrikai államok fejlődésének felkarolásán ténykedett. Továbbá Szerbia az első benyomásként hátránynak tűnő szerény méteréből és világgazdasági befolyásából is megpróbál előnyt kovácsolni. Így jóval kedvezőbb a megítélése a hagyományosan fenntartásokkal kezelt egykori gyarmattartókhöz, különösen Franciaországhoz és Nagy-Britanniához képest.

A szerbek nem alkalmazzák azokat az orosz módszereket sem, amelyek gyakran kétes katonai műveletekre épülnek. Kínához képest pedig Szerbia gazdasági és politikai súlya jóval kisebb: az ország (Kosovó nélkül) mindössze valamivel több mint 6,5 millió lélekszámú². A teljes nominális GDP alapján pedig a világranglistán csak a 77. helyen³ áll. Vagyis Szerbia ebben az összevetésben szerény, csendes „törpe”.

Ezen tényezőknek köszönhető Belgrád sikere, amely részben az afrikai földrész államaiba exportálja termékeit, amelyek között a fegyverek kitüntetett szerepet töltenek be.

² REPUBLIKA SRBIJA – REPUBLIČKI ZAVOD ZA STATISTIKU 2025.

³ WORLDOMETER 2025.

Az egyes afrikai országokkal folytatott bilaterális kapcsolattartást a nyugat-balkáni állam a fekete kontinens számos országát lefedő, multilaterális intézményesített formával bővítette. Felismerték ugyanis annak a gazdasági jelentőségét, hogy Afrika a második legnépesebb kontinens több, mint másfél milliárdos lélekszámával és az egyetlen, ahol hosszútávon is növekedni fog a lakosok száma.

MÉLTÓSÁGOT AFRIKÁNAK! – ÉS SZERBIÁNAK IS!

A kontinens számos országával történő együttműködés intézményesítésére egy 2024-es konferencia keretében került sor. Belgrád ekkor rendezte meg az első Szerbia-Afrika konferenciát, amelyet „Dostojanstvo” („Méltóság”) néven tartották meg 40 afrikai ország jelenlétével. A rendezvény házigazdája, a BIA (Bezbednosna–infomatívna Agencija – Biztonsági-információs Ügynökség) elnöke, Vladimir Orlic nyitóbeszédében hangsúlyozta, hogy a testvériség jegyében, diszkrimináció és neokolonialista igények nélküli, az államok szuverenitását tiszteletben tartó együttműködés kiépítése a cél, összhangban az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatával. A konferencia tematikája a terrorizmus és az illegális migráció elleni küzdelem volt, illetve e jelenségek hatása a nemzetgazdaságok biztonságára.⁴

A partnerség céljaként a gazdasági növekedést, az oktatásfejlesztést és a „méltóságot mindenkinek” szlogent jelölte meg, valamint tudásmegosztást és kölcsönös tanulást ígért az olyan globális kihívások kezelésében, mint a klímaváltozás és az élelmezésbiztonság. Orlic a konferenciát egyben cselekvésre ösztönző platformként definiálta egy olyan világkép mellett, ahol minden állam egyenrangú partnerként alakítja a közös jövőt, és ahol a méltóság univerzális jog.

Marko Đuric szerb külügyminiszter felszólalásában hangsúlyozta, hogy az együttműködés hozzájárulhat olyan globális kihívások kezeléséhez, mint a klímaváltozás és az élelmezésbiztonság.⁵ A rendezvényen Aleksandar Vučić szerb köztársasági elnök az alábbiakat mondta:

„Elsősorban azt szeretném kihangsúlyozni, hogy remélem: Belgrádban és Szerbiában úgy érzik magukat, mintha otthon lennének. Meggyőződésem, hogy Szerbia egész Európában Afrika legnagyobb barátja. Mi ezt a barátságot testvériségnek nevezzük, mert nehéz történelmi időkben kovácsolódott. Afrika ma a leggyorsabban növekvő kontinens és a világ jövője. Másfelől Szerbia, bár kicsi, Európa második leggyorsabban növekvő országa. [sic] Gratulálok a BIA-nak ennek az eseménynek a megszervezéséhez. Büszke vagyok rá, hogy ma itt 40 ország van jelen. Számunkra ez rendkívül fontos, mert összetett és nehéz geopolitikai pillanatban vagyunk és ilyen körülmények között az együttműködés közöttünk egyre nagyobb jelentőségű. Senki sem törekszik dominanciára, ellenben az együttműködés

⁴ BIA.GOV.RS 2025.

⁵ REPUBLIKA SRBIJA – MINISTARSTVO SPOLJNIH POSLOVA 2024.

baráti és testvéri, és a biztonsági, a gazdasági, a politikai, az oktatási és a tudományos együttműködés területein nyilvánul meg. Hálásan köszönöm, hogy Belgrádba látogattak, és bízom benne, hogy országunkban minden szinten számos találkozón vesznek részt. Meggyőződésem, hogy együtt minden akadályt le tudunk küzdeni. Éljen örökké Szerbia és afrikai szövetségesei barátsága!”⁶

A konferencia sikeressége abban is mérhető, hogy 2025. december 2-án a második is megrendezésre került, ráadásul a korábbi 40 helyett immár 43 ország részvételével.⁷ A célkitűzés a rendezvény évenkénti megtartása.

Szerbia részéről a rendezvény kiemelt jellegét az is tükrözi, hogy a betöltött pozícióitól függetlenül több, mint egy évtizede a legbefolyásosabb szerb politikus, Aleksandar Vučić köztársasági elnök ismét beszédet mondott. Kitért korunk két szuperhatalma, az USA és Kína közötti feszültségre, illetve az ukrajnai háború okozta globális bizonytalanságra, amikor is a kisebb államok kiszolgáltatottak—aminek illusztrálására egy meglehetősen Afrika-konferencia kompatibilis hasonlattal élt: „mint az elefántok taposta fűszálak.” A konferencia kiemelt témájaként nevesítette a szervezett bűnözés elleni küzdelmet, illetve – akár a fegyverkereskedelemre tett diplomatikusan utalásként is értelmezhetően – egymás kölcsönös ellátását és támogatását szofisztikált felszerelésekkel és berendezésekkel.⁸ A gazdasági kapcsolatok fejlesztésének szükségessége mellett az idei konferencián is kitért az egyetemi hallgatói csereprogramokra, amivel a realitások talaján állva, Szerbia méretének és gazdasági súlyának figyelembe vételével igyekszik hosszú távon soft power befolyást szerezni a térségben.

A második konferencián nyugtázták, hogy az első konferenciától eltelt egy év alatt számos konkrét együttműködésre is sor került: Szerbia új afrikai irodákat nyitott, technikai támogatási programokat indított, képzéseket, kurzusokat szerveztek, folyamatos az információcsere és szakértői találkozók is lebonyolítottak.⁹

Szerbia intenzív Afrika felé nyitó politikájáról tanúskodik Ivica Dačić szerb kormányfőhelyettes, egyben belügyminiszter 2025. decemberi látogatása a Száhel övezet két államában, Nigerben és Maliban. Nigerben számos kormánytaggal tárgyalt, a kereskedelmi minisztert is beleértve, míg Maliban a helyi kormánytagok mellett az országban tartózkodó Burkina Faso-i külügyminiszterrel is eszmét cseréltek. A szerb politikust elégedettséggel töltötte el, hogy Mali nem ismerte el Koszovó függetlenségét, míg Burkina Faso visszavonta a Szerbiából kivált tartomány elismerésére tett kezdeményezését. „Afrika háromnegyede nem ismeri el Koszovót” – nevesített Dačić még egy érvet a fekete kontinens iránt táplált szerb szimpátia mellett. A jelenlegi szerb narratívához illeszkedve ő is megemlítette

⁶ PREDSEDNIK REPUBLIKE SRBIJE 2024.

⁷ BLIC.RS 2025.

⁸ Uo.

⁹ BIA.GOV.RS 2025.

vendéglátóinak az egykori kiváló kapcsolatot Jugoszlávia és az afrikai államok között, amit Szerbia szeretne feleleveníteni.¹⁰

BILATERÁLIS KAPCSOLATOK, ELSŐSORBAN A SZERB FEGYVEREXPORT TÜKRÉBEN

EGYIPTOM

Szerbia és Egyiptom 2024. július 13-án Kairóban szabadkereskedelmi megállapodást kötött.¹¹ A 2022 óta előkészített megállapodás aláírásával a balkáni régióból Szerbia e téren az első. A felek a legmagasabb szinten képviseltették magukat: Aleksandar Vučić szerb és Abd el-Fattáh esz-Szíszi egyiptomi elnök volt a két aláíró. A sajtóközlemények elsősorban egyes mezőgazdasági termékek vámeltörléséről számoltak be, azonban a szerb elnök arról is nyilatkozott, hogy „sor kerül a szerb és egyiptomi katonaság, elsősorban speciális egységeink közös gyakorlatára” – ami akár egy potenciális fegyverexport nyelbe ütésére utaló jel is lehet.¹²

ALGÉRIA

Szerbiai gyártótól NORA B-52 155 mm-es, önjáró tarackok beszerzése van folyamatban. Egyes források 48 darabról írnak, míg máshol több mint 50 – nem hivatalos értesülések szerint akár 54 – eszközből álló kontingens is felmerült. Algéria így a típus egyik legnagyobb üzemeltetőjévé válna. Az ügylet lebonyolítása során a szerb–algériai védelmi kapcsolat történelmi előzményeit is figyelembe vették, a jugoszláv hadiipari örökséget is beleértve. Az észak-afrikai állam döntését a típus mellett gyakorlati szempontok is indokolják; különösen a különböző éghajlati és terepviszonyoknak való megfelelést. A tranzakció a szerb védelmi ipar exportképességének erősödéseként, illetve Algéria fegyvermodernizációs törekvéseinek egyik látványos állomásaként is értelmezhető.¹³

KENYA

Kenya még 2014–2015-ben állított hadrendbe a források szerint 30 darab szerb gyártmányú, Nora B52K1-típusú önjáró tarackot.¹⁴ Az algériai kontingenstől korábbi széria hordozói orosz KamAZ-63501-es teherjárművek (míg az algériaiaké német MAN). A kenyai védelmi minisztérium egy 2025. február 28-i hadgyakorlatról publikált beszámolójának fotóanyagában is szerepel a jármű.¹⁵ A hadgyakorlat a kenyai alakulatokat az Afrikai Unió Szomáliát Támogató és Stabilizáló missziójában (African Union Support and Stabilisation Mission in Somalia – AUSSOM) való részvételre készítette fel.

¹⁰ KOSOVO ONLINE 2025.

¹¹ EXPORTINFO.RS 2024.

¹² PANNON RTV 2024.

¹³ DANAS 2023.

¹⁴ MILITARNYI.COM 2025.

¹⁵ MOD.GO.KE 2024.

SZOMÁLIA

Politikailag Szerbia motivációja Szomália támogatásában a szakadár Szomáliföld elleni fellépésben, hogy Koszovó apropóján jellemzően minden szeparatista törekvést elítélnek. 2025. január 9-én Bratislav Gašić szerb védelmi miniszter Belgrádban fogadta szomáliai kollégáját, Ahmed Moalim Fiqit és munkatársait. A szerb fél a katonai semlegességet emelte ki alapelveként, és azt a megközelítést, hogy a kapcsolatokat saját biztonsági érdekeik mentén, a regionális és nemzeti biztonság erősítésére építik. A szerb biztonsági prioritások lényeges eleme a koszovói elszakadási folyamat megállítása. Gašić kritikusnak nevezve az úgynevezett „Koszovó” elismerését, valamint hangsúlyozza az ENSZ BT 1244. számú határozatának szó szerinti végrehajtásához való ragaszkodást. (E határozat lényege, hogy nem ismeri el Koszovó függetlenségét, hanem vitatott státuszú területként kezeli.) A szerb hadsereg 2012 óta részt vesz az EU szomáliai kiképző missziójában, 2013 óta pedig egészségügyi csapattal is jelen van. A megbeszélés során felmerült a védelmi együttműködés intézményesítése is.¹⁶ Az egyébként nem EU-tag, csupán tagjelölt Szerbia jelenleg is részt vesz az Európai Unió szomáliai kiképző missziójában (EUTM Somalia) és egy 2026 augusztusi kezdetű váltáshoz is toboroz a szerb védelmi minisztérium katonai-egészségügyi személyzetet.¹⁷

Szerbia szomáliai fegyverexportóri aktivitásának egyik indikátora, hogy 2023 decemberében az ENSZ feloldotta a Szomáliával szembeni fegyverembargót¹⁸, amit a Szomáliából kivált, nemzetközileg szűk körben elismert Szomáliföld Külügy- és Nemzetközi Együttműködési Minisztériuma egy 2024. július 16-i közleményben ítelt el, főképp arra hivatkozva, hogy a kormányerőktől a fegyverek jelentős része Közép-Szomáliában az al-Sabáb szélsőséges iszlamista felkelőcsoportozhoz kerül.¹⁹

SZERB FEGYVERHASZNÁLAT AFRIKAI FEGYVERES KONFLIKTUSOKBAN

SZUDÁN

Az Amnesty International 2024 július 25-i jelentése szerint a 2023-ban kitört szudáni polgárháborúban a reguláris hadsereg és a fegyveres milíciák közötti küzdelmekben – a fegyverkezési embargót megsértve – Szerbiából importált kézfegyvereket és lőszert is bevetnek a szembenálló felek. A szerb belügyminisztérium és a fegyverek gyártójaként nevesített Zastava Oružje fegyvergyár nem erősítette meg a humanitárius szervezet információit.²⁰

A szudáni hadsereg katonái egy 2024. december 8-i videófelvételen az užicei Prvi Partizan haditechnikai üzemben gyártott, 12,7 x 108 mm-es lőszereket mutatnak, amelyeket kínai

¹⁶ MOD.GOV.RS 2025.

¹⁷ Uo.

¹⁸ UNITED NATIONS 2023.

¹⁹ MFA.GOV.SOMALILAND.ORG 2024.

²⁰ SLOBODNA EVROPA 2024.

gyártmányú Zijiang M99-es mesterlövész puskákból lőnek ki.²¹ A szerb mellett kínai, orosz, török, Egyesült Arab Emírségekből származó és jemeni fegyvereket is bevetnek a szudáni összetűzésekben.²²

A SZÁHEL ÖVEZET

A Száhel övezetben zajló konfliktusokhoz kapcsolódóan egy jogvédő vizsgálat több száz, közösségi médiában megjelent és ellenőrzött fotó- és videótartalmat elemzett Burkina Fasóból és Maliból a 2018 januárja és 2021 májusa közötti időszakból. A felvételeken a régi, szovjet eredetű Kalasnyikovok dominálnak, de több esetben újabb, szerb gyártású fegyverek is azonosíthatók fegyverraktárakban és harcosok kezében. A beazonosított modern darabok között szerepelnek Zastava-gyártmányok: M02 Coyote nehézgéppuska, valamint M92 és M05 sorozatú puskák – köztük olyan friss M05E3-változatok, amelyek a mali fegyveres konfliktus 2011-es felfutása előtt még nem voltak elérhetőek. A képi bizonyítékok alapján a fegyverek többféle szereplőnél bukkannak fel: dzsihadista csoportoknál (ISGS, JNIM), valamint különböző állami/kvázi-állami segéderőknél és „önvédelmi” milíciáknál is mindkét országban. A pontos tulajdonosi lánc nem rekonstruálható, de valószínű forgatókönyvként az illegális továbbértékesítést, illetve a harctéri zsákmányolást jelölik meg. Kiemelt szál Burkina Faso: a szerb export-nyilvántartásokkal összevetve a modern puskák típusa és megjelenése arra utal, hogy a fegyverek kormányzati beszerzéseket követően kerülhettek át fegyveres csoportokhoz. A jelentés szerint Szerbia 2015–2020 között Burkina Fasóba jelentett szállításokat az Arms Trade Treaty (ATT) keretében: több tízezer puska/karabély, továbbá gépkarabélyok, maroklófegyverek és géppuskák is szerepelnek a tételek között. A száheli konfliktus 2012-ben Mali felől indult, majd áterjedt Burkina Fasóra és Nigerre, miközben a térségben gombamód szaporodtak a különféle fegyveres csoportok és az etnikai alapon szerveződő milíciák. A kézfegyverek a térségben gyorsan gazdát cserélnek a kombattánsok között, ezért az exportőröknek a kockázatértékelésben nemcsak a közvetlen vevőt, hanem az eltérítés valószínűségét is számításba kell venniük. Az ATT protokollja szerint, ha érdemi kockázata van annak, hogy a szállítás emberi jogi visszaéléseket táplálhat vagy ilyen szereplőkhöz kerülhet, az engedélyezés nem lehet rutinszerű. A burkina fasó-i és mali terepen felbukkanó szerb fegyverek így nemcsak egyedi „elszivárgási” esetekként jelennek meg, hanem a Száhel egészét jellemző fegyveráramlási mintázat részeként, a kormányzati import és a fegyveres csoportok eszköztára között ugyanis rövid úton kialakulhat átjárás.²³

²¹ KLIX.BA 2024.

²² N1.INFO.RS 2024.

²³ BALKAN INSIGHT 2020.

LÍBIA

Egy 2020-as tripoli merényletet követően előkerült robbanószerkezet bizonyítja, hogy szerb gyártású hadianyag az ENSZ líbiai fegyverembargója ellenére is eljutott a térségbe. A vizsgált esetben a pokolgéphez egy szerb gyártású 120 mm-es aknagránát kapcsolódott; a sorozatszám és fotók alapján a lövedék 2019-ben a szerbiai Krušik fegyvergyárban készült.²⁴

Szerbiából nagy tételben vásárolnak fegyvert és lőszert olyan közel-keleti partnerek is, akik a líbiai hadszíntér valamely oldalát támogatták, különösen az Egyesült Arab Emírségek, amely ország nemzetközi jelentésekben a Líbiát sújtó fegyverembargó egyik fő megsértőjeként szerepel.²⁵

A szerb–líbiai fegyverkapcsolat nem új: a jugoszláv korszakban is jelentős volt, és a Kaddáfi utáni időszakban sem tűnt el teljesen. A szerb hatóságok a szankcióbizottság felé azt jelezték, hogy 2014 júniusában – az eszkaláció miatt – felfüggesztették a Líbiába irányuló szállításokat és visszaadták az exportengedélyt, ugyanakkor az azt megelőző évben közvetítón keresztül mintegy 150 millió dollár értékű líbiai ügyletet bonyolítottak le, amelyből 100 millió dollár szerb fegyverekhez kötődött (a csomagban belorusz lőszer is szerepelt). A szállítások ténylegesen teljesült részaránya nem tisztázott és a Tripoliban fellelt eszközt sem tudták egyértelműen egy adott szállítmánytételhez kötni.²⁶

²⁴ Uo.

²⁵ UNITED NATIONS SECURITY COUNCIL. – P. 187. 2022.

²⁶ DETEKTOR.BA 2020.

A LEGNAGYOBB SZERBIAI HADIIPARI VÁLLALATOK FŐBB ADATAI

Cég	Székhely	Fő profil	Dolgozók száma	Nettó árbevétel	Exportarány
Zastava oružje	Kragujevac	Kézifegyverek (polgári, rendvédelmi/katonai)	2 285 (2024)	~41,3 M€ (2024)	~35% (2024, árbevétel-szerkezet alapján)
Prvi Partizan (PPU)	Užice	Kézilőszer és komponensek (széles kaliberskála), részben gép/eszköz és mérnöki szolgáltatás	1 550 (2024)	~110,1 M€ (2024)	~66% (2024, nettó árbevétel-bontás alapján)
Krušik	Valjevo	Nagyobb kaliberű löszerek, lövedékek, gránátok, aknák, repülőbomba stb.	2 097 (2024)	~152,9 M€ (2024)	~63% (2024, nettó árbevétel-bontás alapján)
Sloboda	Čačak	Robbanó- és pirotechnikai termékek, muníciós elemek	1 955 (2024)	~113,4 M€ (2024)	≥ ~51% (2024, csak a kimutatott külföldi szolgáltatásbevétel alapján – a külföldi termékértékesítés külön sora itt nem számszerű)
Milan Blagojević – Namenska	Lučani	Lópor/energetikai anyagok (védelmi és részben polgári felhasználás)	~1 300 (vállalati közlés)	n.a.	~85% (vállalati közlés)
Prva Iskra (Namenska proizvodnja)	Barič (Beograd–Obrenovac)	Vegyipari/energetikai alapanyagok, nagyenergiájú robbanóanyagok; know-how/technológia	169 (2024)	n.a.	n.a.
Jugoimport–SDPR	Belgrad	Kereskedelem, harcászati rendszerek fejlesztése és rendszerintegrációja (gyártás cégcsoporton és beszállítókon keresztül), technológia-transzfer	357 (2024)	~153,2 M€ (2024, nettó árbevétel)	≥ ~56% (2024, a termék (áru)-export aránya a teljes nettó árbevételben; a szolgáltatás/termék sor nincs export-belföld bontásban)

1. táblázat – Forrás: Dobó Géza gyűjtése²⁷

SZERBIÁBÓL AFRIKÁBA IRÁNYULÓ, A FEGYVERKERESKEDELEM MELLETTI EGYÉB TERMÉKEKET ÉRINTŐ EXPORT

A Szerbia és az afrikai országok közötti gazdasági kapcsolatok az elmúlt évtizedben fokozatosan bővültek, és a fegyverexport mellett egyre nagyobb szerepet kapnak a polgári jellegű termékek és szolgáltatások is. A kétoldalú kereskedelem volumenét tekintve Afrika továbbra sem tartozik Szerbia legfontosabb külkereskedelmi partnerei közé, ugyanakkor az utóbbi években mind a politikai, mind az üzleti szférában egyre hangsúlyosabban jelenik meg a fekete kontinens, mint növekedési potenciállal rendelkező piac. A Szerb Kereskedelmi és Iparkamara adatai szerint az afrikai országokkal folytatott teljes kereskedelmi forgalom 2024-ben meghaladta az 1,3 milliárd dollárt, ami jelzi, hogy a gazdasági kapcsolatok – bár alacsony bázisról – folyamatos bővülést mutatnak.²⁸

A szerb export szerkezete az afrikai relációban viszonylag diverzifikált. A legjelentősebb árucsoportok közé tartoznak a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek, különösen a dohány és a dohánytermékek, amelyek például Algéria esetében a teljes szerb export közel felét is kitehetik. Emellett különböző ipari termékek, gépek, műtrágya, állati takarmány és üdítőitalok is rendszeresen megjelennek a szerb kivitelben.²⁹ A mezőgazdasági szektorban a szerb vállalatok különösen a vetőmagok, gabonafélék és mezőgazdasági gépek exportjában érdekeltek több észak-afrikai piacon, például Marokkóban, ahol a kétoldalú

²⁷ DOBÓ GÉZA 2026.

²⁸ PKS 2025.

²⁹ BNE INTELLINEWS 2022.

gazdasági együttműködés egyik célja a mezőgazdasági technológiák és termékek cseréjének bővítése.³⁰

A termékexport mellett a szerb gazdasági jelenlét jelentős részét a szolgáltatások és beruházási projektek adják. A szerb építőipari és mérnöki vállalatok már a jugoszláv időszak óta jelen vannak számos afrikai országban, és több infrastruktúra- és vízgazdálkodási projektben is részt vettek. Algériában például több szerb cég – köztük az Energoprojekt vagy a Hidrotehnika – működött közre nagyobb építési és vízgazdálkodási beruházásokban, amelyek a szerb gazdasági jelenlét egyik fontos formáját jelentik a kontinensen.³¹ Ezek a projektek gyakran nemcsak szolgáltatások, hanem szerb berendezések, technológiák és mérnöki know-how exportját is jelentik.

Az utóbbi években a szerb gazdaságpolitika tudatosan törekszik arra, hogy erősítse a gazdasági jelenlétet az afrikai piacokon. Ennek részeként a Szerb Kereskedelmi és Iparkamara létrehozta a „Serbia Export” nevű platformot, amely a szerb és afrikai vállalatok közötti kereskedelmi és beruházási projektek koordinációját segíti. A kezdeményezés célja, hogy a szerb vállalatok könnyebben jelenhessenek meg új afrikai piacokon, valamint közös ipari és kereskedelmi projektek jöhessenek létre. A platform keretében több mint ötven szerb vállalat profilját tartalmazó katalógus készült el, amelyek különböző iparágakban – többek között az élelmiszeriparban, a gyógyszeriparban, az informatikában és az infrastruktúra-fejlesztés területén – keresnek afrikai partnereket.³²

Összességében megállapítható, hogy a Szerbia és az afrikai országok közötti gazdasági kapcsolatok nem korlátozódnak a fegyverkereskedelemre. A mezőgazdasági termékek, ipari áruk és technológiák exportja, valamint az infrastruktúra- és mérnöki szolgáltatások egyre fontosabb szerepet játszanak a kétoldalú gazdasági együttműködésben. Bár az export volumene jelenleg még viszonylag korlátozott, a szerb gazdaságpolitika és az üzleti szféra egyaránt jelentős növekedési potenciált lát az afrikai piacokban, különösen az észak-afrikai és nyugat-afrikai régiókban.³³

A SZÁHEL ÖVEZETBEN FEGYVERES KONFLIKTUSOK ÉS EGYÉB VÁLSÁGOK ÁLTAL GERJESZTETT MIGRÁCIÓS FOLYAMATOK

A Száhel övezet migrációs folyamatainak elemzésekor a fegyveres konfliktusok nem egyszerűen a válságkörnyezet egyik elemei, hanem az egyik legfontosabb indikátorai a lakóhelyelhagyásnak, mivel a kényszerű elvándorlás üteme rendszerint ott gyorsul fel, ahol az állami erőszakszervezetek, dzsihadista csoportok, etnikai milíciák és önvédelmi alakulatok közötti összecsapások tartóssá válnak. Mindez szignifikánsan jelzi, hogy a régió

³⁰ MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF SERBIA 2021.

³¹ GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF SERBIA 2018.

³² PKS 2025.

³³ BNE INTELLINEWS 2022.

migrációs válságát elsődlegesen a helyben zajló fegyveres erőszak gerjeszti.³⁴ A konfliktusok fennmaradásának egyik alapfeltétele a fegyver- és lőszerellátás, amely a Száhelben döntően nem helyi nagyipari termelésből, hanem importból, illetve a korábban importált készletek eltérítéséből, zsákmányolásából és illegális továbbadásából táplálkozik.

Az ENSZ Kábítószer- és Bűnözés Elleni Hivatala szerint jelenleg a Száhel övezet országaiban a lőfegyverek egyik elsődleges forrása a nemzeti fegyveres erőktől elszivárgó készlet, miközben 2019 óta Líbia újonnan gyártott fegyverek forrásaként is megjelent, így például AK-típusú gépkarabélyok kerültek észak-mali feketepiacokra.³⁵ Ebbe a szélesebb regionális fegyveráramlási mintázatba illeszkedik bele a szerb fegyverkereskedelem relevanciája is: az Amnesty International több mint 400 ellenőrzött fotó és videó alapján Burkina Fasóban és Maliban szerb gyártású fegyvereket azonosított különböző fegyveres szereplőknél, ami arra utal, hogy a hivatalos import és a harctéri felhasználás között rövid idő alatt is kialakulhat átjárás.³⁶

A migráció és a fegyverkereskedelem közötti kapcsolat ezért nem közvetett vagy elvont, hanem nagyon is konkrét: minél több és könnyebben hozzáférhető fegyver kering a régióban, annál tartósabbá válik az erőszak, és annál nagyobb tömegek kényszerülnek elhagyni lakóhelyüket. Ugyanakkor a képhez hozzátartozik, hogy a térségben korlátozott helyi fegyverkészítés is létezik: a nyugat-afrikai térségben jelen vannak kézműves fegyverek, sőt egyes műhelyek már gyári fegyvereket utánzó gépkarabélyokat és maroklófegyvereket is elő tudnak állítani.³⁷ Azonban a jól felfegyverzett fegyveres csoportok jellemzően továbbra is iparilag gyártott, külső eredetű fegyverekre támaszkodnak.

Ami az összképet illeti: az elmúlt tíz évben a Száhel övezetben (különösen a központi Száhelben: Burkina Faso–Mali–Niger) a fegyveres erőszak terjedése, az állami szolgáltatások visszaszorulása és a klímaváltozás együttese a migrációs folyamatok tartós, ismétlődő mintázatát hozta létre.³⁸ 2025-ben az UNHCR regionális összegzése szerint a Száhelben a kényszerűségből lakóhelyüket elhagyók nagyságrendje 2025 áprilisának végén kb. 4,3 millió fő volt, ami közel kétszerese a 2020 végi szintnek; a népesség döntő többsége belső menekültként az adott országon belül maradt.³⁹ 2025–2026 fordulójára a folyamatok térben is kiterjedtek: a válság a „Sahel Plus” keretben Mauritániát és a part menti nyugat-afrikai államokat is fokozottan érinti. A Sahel Plus (vagy Sahel+) az UNHCR 2026–2027-es stratégiai megközelítése, amely a kényszerű lakóhelyelhagyás kezelésére fókuszál a Száhel övezetben és a környező országokban. Célja a védelem megerősítése, a társadalmi-gazdasági integráció elősegítése Burkina Fasóban, Maliban, Mauritániában, Nigerben, valamint Beninben, Ghánában, Elefántcsontparton és Togóban. Az UNHCR Sahel Emergency

³⁴ UNHCR (2025A)

³⁵ UNODC (2023)

³⁶ AMNESTY INTERNATIONAL (2021)

³⁷ SMALL ARMS SURVEY (2023)

³⁸ MARSAT 2024.

³⁹ UNHCR 2025.

oldala szerint a Sahel Plus régióban 2026 végére 5,6 millió lakhelyéről elüldözött és hontalan befogadása várható. A növekvő tendenciát jelzi, hogy 2025. szeptemberében 4 millió fő volt érintett. Mindez tartós nyomás alá helyezi a befogadó közösségeket és a humanitárius kapacitásokat.⁴⁰ Továbbra is az egyes országokon belüli, illetve a régión belüli migráció a leginkább jellemző. Az Európa felé tartó irreguláris migráció inkább másodlagos, több szakaszos folyamat.

A 2025 áprilisára vonatkozó UNHCR „Regional Trends” tanulmány kiemeli, hogy a Száhelben a migrációt kiváltó okok jelentős része ciklikusan visszatérő tényezőkre vezethető vissza. A befogadó közösségekben pedig gyakran már eleve – az újonnan érkező migránsok nélkül is – jelentős hányadot képviselnek a szegénységi küszöb alatt élők, illetve a klímaváltozás is sújtja a régiót.⁴¹

A 2025-ös évben a központi Száhel övezetben és a Liptako–Gourma térségében (A régió a Niger folyó nagy kanyarulatától délnyugatra helyezkedik el Burkina Faso, Mali és Niger határvidékén. Nevét a történelmi Liptako emírségről és a Gourma régióról kapta.) a menekültek száma meghaladta a 3,3 milliót. 2025 októberében 3 351 954 fő szerepelt a nyilvántartásokban, közülük 2 654 252 belső menekült.⁴² A humanitárius rendszer leterheltségét az is jelzi, hogy Burkina Fasóban, Maliban és Nigerben 2024 decemberében 2,7 millió belső menekültet tartottak nyilván, amelyekből mindösszesen 334 847-et tudtak táborokban elhelyezni; a menekültek létszáma pedig 43%-kal nőtt a 2023-as decemberi állapotokhoz képest. Ezek a szám adatok az UNHR 2026/2027-es előrejelzése⁴³ szerint két szempontból is lényegesek: egyrészt a szárazföldi fegyveres konfliktusok sújtotta övezetek eszkalációja miatt az Atlanti-óceán melletti államok (pl. Benin, Ghána, Togo, Elefántcsontpart) biztonsági és migrációs kitettsége nő, másrészt a forrás- és hozzáférési korlátok a másodlagos mozgások valószínűségét is növelik.

KONKLÚZIÓ

Szerbia afrikai jelenléte a globális médiavisszhangban szinte észrevétlen. Sohasem címlapsztori, mint a fekete kontinensen ténykedő fajsúlyos szereplők: USA, Kína. Oroszország és az egykori gyarmattartók. Azonban a nyugat-balkáni ország következetes erőbefektetéssel, a realitások talaján maradva, hosszú távra tervezve működik együtt az afrikai államokkal. Ami a termékeit illeti, a vásárlókért vívott csatában egyik legerősebb ütőkártyáját a fegyverek jelentik. Predesztinálja erre a jugoszláv időkből megörökölt, hagyományosan erős afrikai megrendelői körrel bíró hadiipara és ennek a tudatos reaktiválása. A felvelőpiac, Afrika pedig nem szűkölködik fegyveres konfliktusokban. Mindazonáltal a fegyverek akarva-akaratlanul olykor illetéktelen kezekbe kerülnek. Ugyan

⁴⁰ UNHCR 2026a.

⁴¹ UNHCR 2025.

⁴² UNHCR 2025.

⁴³ UNHCR 2026b.

írott nemzetközi protokoll is rendelkezik a körültekintő fegyverértékesítésről, azonban még szigorú betartásuk esetén sincs garancia arra, hogy nem történik visszaélés az eszközökkel. Mint értekezésünkben is kiderült: szerb fegyverekkel is éltek már vissza Afrikában, de borítékolható, hogy az összes többi, fegyvergyártással és kereskedelemmel foglalkozó állam hadászati eszközeinek is kijutott ebből a cseppet sem dicsőséges sorsból. Mindent összevetve Szerbia részéről racionális döntésnek tűnik az afrikai piacokon a pozíciói erősítése, hisz logisztikailag is Ázsia közel-keleti része mellett Európa a legközelebb fekvő kontinens, ezért a szállítási lánc is meglehetősen rövid. Mivel Szerbia kurrens árucikkei a fegyverek, így ezzel a lehetőséggel él, de arra azért sem rövid, sem hosszú távon nem számíthatunk, hogy Szerbia váljon a fekete kontinens piacvezető fegyverellátójává.

FORRÁSOK:

Amnesty International (2021): *Sahel: Amnesty identifies Serbian weapons in stockpiles of brutal armed groups.* – 2021. augusztus 24. Forrás: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/08/sahel-amnesty-identifies-serbian-weapons-in-stockpiles-of-brutal-armed-groups/> (Megtekintve: 2026. március 20.)

Balkan Insight (2020): *Teddy Bear Bomb in Libya Linked to Serbian Arms Violation.* – 2020. június 10. Forrás: <https://balkaninsight.com/2020/06/10/teddy-bear-bomb-in-libya-linked-to-serbian-arms-violations/> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Balkan Insight (2021): *Serbian Arms Used in Africa's Sahel Conflict: Amnesty International.* – 2021. augusztus 24. Forrás: <https://balkaninsight.com/2021/08/24/serbian-arms-used-in-africas-sahel-conflict-amnesty-international/?utm> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Bia.gov.rs (2024): *Bezbednosno-informativna agencija organizovala je Prvu konferenciju „Srbija - Afrika 2024: Dostojanstvo“.* – 2024. december 4. (Megtekintve: 2026. január 21.) Forrás: <https://bia.gov.rs/lat/mediji/saopstenja-za-javnost/bezbednosno-informativna-agencija-organizovala-je-prvu-konferenciju-%E2%80%99Esrbija---afrika-2024--dostojanstvo%E2%80%9C/>

Bia.gov.rs. (2025): *Druga konferencija „Srbija-Afrika 2025: Dostojanstvo“.* – 2025. december 2. Forrás: <https://www.bia.gov.rs/lat/mediji/saopstenja-za-javnost/druga-konferencija-%E2%80%99Esrbija---afrika-2025--dostojanstvo%E2%80%9C/> (Megtekintve: 2026. január 21.)

bne IntelliNews. (2022): *Serbia's push into Africa revives old Cold War ties.* – 2022. Forrás: <https://www.intellinews.com/serbia-s-push-into-africa-revives-old-cold-war-ties-251374/> (Megtekintve: 2026. március 4.)

Blic.rs (2025): *"Uvek smo u prošlosti mi manji bili žrtve velikih" Počela konferencija Srbija - Afrika 2025.* – 2025. december 2. Forrás: <https://www.blic.rs/vesti/politika/pocela-konferencija-srbija-afrika-2025-dostojanstvo-prisustvuje-i-vucic/t18c2mn?utm> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Britannica (2025): *Non Aligned Movement.* – 2025 november 29. Forrás: <https://www.britannica.com/topic/Non-Aligned-Movement> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Danas (2023): *Mediji: Alžir kupuje više od 50 srpskih haubica Nora B-52.* – 2023. július 3. Forrás: <https://www.danas.rs/vesti/ekonomija/mediji-alzir-kupuje-vise-od-50-srpskih-haubica-nora-b-52/?utm> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Detektor.ba (2020): *Teddy Bear Bomb in Libya Linked to Serbian Arms Violations.* – 2020. június.10. Forrás: <https://detektor.ba/2020/06/10/mina-iz-srbije-pronadjena-tokom-oslobadjanja-tripolija/?lang=en> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Dobó Géza (2026): *1. táblázat kiegészített forrásai.* – 2026. január 21. Források:

<https://www.mod.gov.rs/eng/4906/namenska-proizvodnja4906>

<https://zastava-arms.rs/en/about-us/>

<https://prvipartizan.com/cir/company.php>

krusik.rs - Start

<https://sloboda.co.rs/wp-content/uploads/2025/06/Corporate-presentation-Kompanija-Sloboda.pdf>

<https://mbnamenska.com/>

<https://www.prvaiskra-namenska.com/>

<https://www.yugoimport.com/en/products/services>

<https://www.yugoimport.com/en/products/services/technology-transfer>

<https://www.yugoimport.com/en/documents/financial-statements>

<https://krusik.rs/index.php/sr/preuzmi/finansijski-izvestaji>

<https://www.apr.gov.rs/регистри/финансијски-извештаји/јавно-објављени-финансијски-извештаји-и-остале-претраге.1838.html>

<https://pretraga.apr.gov.rs/search>

<https://comtradeplus.un.org/> <https://www.stat.gov.rs/en-US/oblasti/spoljnatrgovina/spoljnotrgovinski-robni-promet>

<https://www.sipri.org/databases/national-reports/Serbia> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Exportinfo.rs (2024) *Potpisan Sporazum o slobodnoj trgovini sa Arapskom Republikom Egiptom.* 2024. július 17. Forrás: <https://www.exportinfo.rs/473/potpisan-sporazum-o-slobodnoj-trgovini-sa-arapskom-republikom-egiptom> (Megtekintve: 2026. március 19.)

Government of the Republic of Serbia (2018): *Serbia interested in deepening economic cooperation with Algeria.* – 2018.

Forrás: <https://www.srbija.gov.rs/vest/en/127245/serbia-interested-in-deepening-economic-cooperation-with-algeria.php> (Megtekintve: 2026. március 4.)

Klix.ba (2024): *Municija iz Srbije, uprkos embargu završila u rukama sudanske vojske.* – 2024. december 9. Forrás: <https://www.klix.ba/vijesti/svijet/municija-iz-srbije-uprkos-embargu-završila-u-rukama-sudanske-vojske/241209070?utm> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Kosovo Online (2025): *Dačić: Tri četvrtine zemalja Afrike ne priznaje Kosovo.* – 2025. december 20. Forrás: <https://www.kosovo-online.com/vesti/politika/dacic-tri-cetvrtine-zemalja-afrike-ne-priznaje-kosovo-20-12-2025?utm> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Marsai Viktor (2024): Válságra ítélve? Humanitárius katasztrófa a Száhelben. *Máltai Tanulmányok. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Tudományos Folyóirata*, 6 (2). pp. 75-87.

Mfa.govsomaliland.org (2024): *Somaliland Government Deeply Concerned Over Arms Proliferation in Somalia*. 2024. július 16. Forrás: <https://mfa.govsomaliland.org/article/somaliland-government-deeply-concerned-over-arms-proliferati> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Mod.go.ke (2025): *KDF conducts joint and combined arms fire-power exercise – Ministry of Defence – Kenya*. – 2025. február 18. Forrás: <https://www.mod.go.ke/news/kdf-conducts-joint-and-combined-arms-fire-power-exercise/> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Mod.gov.rs (2025): *Sastanak ministra Gašića sa ministrom odbrane Somalije*. – 2025. január 9. Forrás: <https://www.mod.gov.rs/lat/22544/sastanak-ministra-gasica-sa-ministrom-odbrane-somalije?utm> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Mod.gov.rs (2026): *Obaveštenje o pokretanju postupka izbora kandidata za učešće u multinacionalnoj operaciji EUTM Somalia u Somaliji*. – 2026. január 12. Forrás: <https://www.mod.gov.rs/lat/22955/obavestenje-o-pokretanju-postupka-izbora-kandidata-za-ucesce-u-multinacionalnoj-operaciji-eutm-somalia-u-somaliji> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Military.com (2025): *Kenyan military demonstrates Serbian Nora B52 self-propelled guns on Russian chassis*. – 2025. május 21. Forrás: <https://military.com/en/news/kenyan-military-demonstrates-serbian-nora-b52-self-propelled-guns-on-russian-chassis/?utm> (Megtekintve: 2026. január 21.)

N1.info.rs (2024) *Amnesty International: Serbian weapons used in Sudanese war*. – 2024. július 25. Forrás: <https://n1info.rs/english/news/amnesty-international-serbian-weapons-used-in-sudanese-war/?utm> (Megtekintve: 2026. január 21.)

OCHA (2025): *„Burkina Faso, Mali and Western Niger – Humanitarian Snapshot (As of 3 March 2025)”*. 2025. március 19. Forrás: <https://www.unocha.org/publications/report/burkina-faso/burkina-faso-mali-and-western-niger-humanitarian-snapshot-3-march-2025-0> (Megtekintve: 2026. március 02.)

Pannon RTV (2024): *Aláírták a Szerbia és Egyiptom közötti szabadkereskedelmi megállapodást*. – 2024. július 13. Forrás: <https://pannonrtv.com/rovatok/politika/alairtak-szerbia-es-egyiptom-kozotti-szabadkereskedelmi-megallapodast?utm> (Megtekintve: 2026. január 21.)

PKS – Chamber of Commerce and Industry of Serbia (2025): *Čadež: “Serbia Export” for Faster and More Efficient Cooperation with Africa*): – 2025. december 2. Forrás: <https://en.pks.rs/news/cadez-serbia-export-for-faster-and-more-efficient-cooperation-with-africa> (Megtekintve: 2026. március 4.)

Predsednik Republike Srbije (2024): *Predsednik Vučić učestvovao na Konferenciji Srbija - Afrika 2024: Dostojanstvo*". – 2024. december 3. Forrás: <https://www.predsednik.rs/lat/pres->

[centar/vesti/predsednik-vucic-ucestvovao-na-konferenciji-srbija-afrika-2024-dostojanstvo](#)
(Megtekintve: 2026. január 21.)

Republika Srbija – Ministarstvo Spoljnih Poslova (2024): *Durić: Srbija je spremna da bude pouzdan partner afričkim zemljama.* – 2024. december 3. Forrás: <https://www.mfa.gov.rs/lat/mediji/saopštenja/djuric-srbija-je-spremna-da-bude-pouzdan-partner-afričkim-zemljama?utm> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Republika Srbija – Republički Zavod za Statistiku (2025): *Procenjen broj stanovnika, 2024.* – 2025. Forrás: <https://www.stat.gov.rs/sr-latn/vesti/statisticalrelease/?p=17030&a=18&s=1801?s=1801> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Slobodna Evropa (2024): *Oružje iz Srbije u ratu u Sudanu, piše Amnesty International.* – 2024 július 25.

Forrás: <https://www.slobodnaevropa.org/a/oruzje-rat-sudan-srbija/33050568.html?utm> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Small Arms Survey (2023): *Between Tradition and the Law: Artisanal Firearm Production in West Africa.* – 2023. november. Forrás: https://www.smallarmssurvey.org/sites/default/files/resources/Craft%20Production_BP_Web.pdf (Megtekintve: 2026. március 20.)

UNODC (2023): *Firearms Trafficking in the Sahel.* – 2023. Forrás: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta_sahel/TOCTA_Sahel_firearms_2023.pdf (Megtekintve: 2026. március 20.)

UNHCR (2025a): *Regional Trends: Forced Displacement in West and Central Africa in 2025.* – 2025. június 11. Forrás: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/116841> (Megtekintve: 2026. március 20.)

UNHCR (2025b): „*West and Central Africa: Regional trends of forced displacement in 2025*” (PDF; 2025. áprilisi állapot; Szábel ~4,3 millió; 2020 végi bázishoz viszonyított növekedés). 2025. Forrás: <https://www.unhcr.org/sites/default/files/2025-06/west-central-africa-regional-trends-forced-displacement-2025.pdf> (Megtekintve: 2026. március 02.)

UNHCR (2026a.) „*Sahel emergency*” (*Sahel Plus: 2026 végi 5,6 milliós prognózis; 2025. szeptember: 4 milliós bázis*). – 2026. Forrás: <https://www.unhcr.org/emergencies/sahel-emergency> (Megtekintve: 2026. március 02.)

UNHCR 2026b. – „*UNHCR Sahel+ Strategy 2026–2027*” (*ReliefWeb közvélemény*). – 2026. Forrás: <https://reliefweb.int/report/burkina-faso/unhcr-sahel-strategy-2026-2027-strengthening-protection-and-resilience-sahel> (Megtekintve: 2026. március 02.)

United Nations Security Council (2022): *Final report of the Panel of Experts on Libya established pursuant to resolution p.187. 1973 (2011) (S/2022/427).* – 2022. május 27.

Forrás: https://digitallibrary.un.org/record/3976750/files/S_2022_427-EN.pdf
(Megtekintve: 2026. március 4.)

United Nations (2023): *Security Council Lifts Arms Embargo on Federal Government of Somalia, Unanimously Adopting Resolution 2714.* – 2023. december 1. Forrás: <https://press.un.org/en/2023/sc15511.doc.htm> (Megtekintve: 2026. január 21.)

Worldometer (2026): – *2025 GDP by Country.* – 2026. – IMF Forrás: <https://www.worldometers.info/gdp/gdp-by-country/> (Megtekintve: 2026. január 21.)

HORIZONT ELEMZÉSEK

A Migrációkutató Intézet elektronikus kiadványsorozata

Kiadó: **Migrációkutató Intézet**

Szerkesztés és tördelés: Jónás Bianka

Lektorálta: Dr. habil. Marsai Viktor

A kiadó elérhetősége: H-1518 Budapest, Pf. 155

Tel.: +36 1 372 0191

E-mail: info@migraciokutato.hu

Az elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Migrációkutató Intézet álláspontjának.

© Dobó Géza, 2026

© Migrációkutató Intézet, 2026

ISSN 2677-1780